

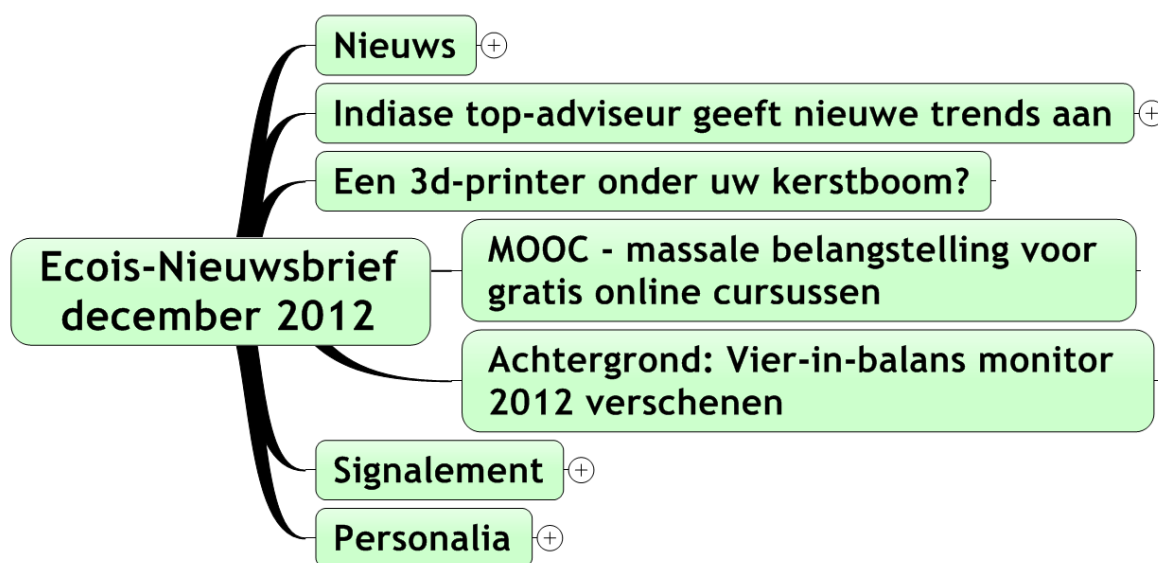

[Expertisecentrum Onderwijs & ICT Suriname](http://www.ecoisonline.org)

www.ecoisonline.org - info@ecoisonline.org

Ecois-Nieuwsbrief december 2012

Aan de abonnees op de gratis Ecois-Nieuwsbrief*)

Welkom bij de ECOIS-nieuwsbrief van december 2012!

In dit nummer onder meer:

- Wist u dat het nieuwe **spelwerkplan van MINOV** op internet te vinden is?
- Het **ict-landschap in ontwikkelingslanden in 2020** vanuit Indiaas perspectief.
- De **3d-printer voor persoonlijk gebruik**, iets voor onder de kerstboom?
- **MOOC, massive online open courses**, gratis onderwijs op HBO en WO niveau
- "**Vier in balans monitor 2012**", de laatste stand van zaken van ict en onderwijs.

Voor de volledige Inhoudsopgave Ecois-nieuwsbrief december 2012, zie de volgende bladzijde.

Prettige feestdagen en onze beste wensen voor 2013!

Het ECOIS-team: **Pieter van der Hijden** (Sofos, pvdh@sofos.nl), **Marco Ligtoet** (CPI, mjwligtvoet@hotmail.com) en **Lucenda Plet** (IOL, p_lucenda@hotmail.com).

*) U ontvangt deze Nieuwsbrief (max. 6 maal per jaar) omdat u aan onze bijeenkomsten heeft deelgenomen of omdat wij om andere redenen aangenomen hebben dat u in ons werk geïnteresseerd bent. Wilt u de Nieuwsbrief niet meer ontvangen, laat ons dat dan even per e-mail weten (administratie@ecoisonline.org).

Inhoudsopgave

1 Nieuws	3
Veel informatie over MINOV-BEIP online beschikbaar	3
BEIP heeft nieuwe website	4
MINOV schoolexamens 2012 binnenkort online	4
Rapport afstandsonderwijs AdeKUS openbaar	4
2 Indiase top-adviseur geeft nieuwe trends aan	4
Onderwijs	5
Business	6
3 Een 3d-printer onder uw kerstboom?	6
4 MOOC - massale belangstelling voor gratis online cursussen	8
5 Achtergrond: Vier-in-balans monitor 2012 verschenen	9
6 Signalement	12
Cell-phones in Kenya; liever beltegoed dan een maaltijd	12
Veilig internet - the game	12
Digitaal pesten	13
7 Personalia	13
Henry Ori hoogleraar Brussel/Paramaribo	13
Marco Ligtoet nieuwe directeur CPI	13

1 Nieuws

Veel informatie over MINOV-BEIP online beschikbaar

Wist u dat het nieuwe spelwerkplan van MINOV op internet te vinden is? En dat niet alleen, nog veel meer documentatie over de verbetering van het basisonderwijs in Suriname én een aantal leermaterialen is beschikbaar via de website van MINOV.

Afbeelding - Fragment uit Praatplaat (A) 4j-kleuters / Thema school: Met de boot naar school - Minov 2011

De resultaten van BEIP en andere innovaties vanuit MINOV zijn te vinden op de MINOV website. De startpagina voor BEIP is daar: <http://gov.sr/sr/ministerie-van-onderwijs-en-volksontwikkeling/samenwerking/beip.aspx>.

U vindt daar:

- Spelend leren, een praktisch curriculum voor kleuters; handleiding (74 blz.) en bronnenboek (218 blz.), beeldschriftboekjes, themaboeken, ontwikkelingsplaten en praatplaten, de kleuterleerlijnen (2010) en de evaluatie van de pilot van het leerwerkplan (2010).
- Uitleg voor ouders over het 11-jarig basisonderwijs met daarbij het "Curriculumraamwerk Surinaams Basisonderwijs" en een uitgebreid artikel uit De Ware Tijd.
- Uitleg voor leerkrachten over het 11-jarig basisonderwijs het curriculum en de leerlijnen voor de zes leergebieden, het rapport "Evidence-based curriculumontwikkeling in Suriname; onderzoek naar de kwaliteit van het professionaliseringstraject en de curriculumproducten", werkvormenkaarten; diverse voorstudies over vervolgonderwijs en speciaal onderwijs.
- Informatie voor onderwijsontwikkelaars en stakeholders en informatie over de methodes van leerjaar 3.

BEIP heeft nieuwe website

Het BEIP-project heeft de eigen website grondig vernieuwd; ze biedt nu een actueel overzicht van geplande en gerealiseerde activiteiten.

De website van BEIP is onlangs vernieuwd en nog in opbouw. Ze geeft vooral informatie over het tweede Basic Education Improvement Program zelf (<http://www.minov-beip.org/>). Via een tijdlijn kan de bezoeker door de verschillende project "events" lopen.

MINOV schoolexamens 2012 binnenkort online

ECOIS hoopt binnenkort de MINOV-schoolexamens (met antwoorden) uit 2012 online te zetten. De examens 2007 t/m 2011 vindt u al op onze website, <http://www.ecoisonline.org>. Zit u met smart op de examens 2012 te wachten, laat het ons even weten via administratie@ecoisonline.org. We waarschuwen u dan per email zodra de examens online staan.

Rapport afstandsonderwijs AdeKUS openbaar

Rond 2005 was UNESCO Jamaica opdrachtgever en sponsor van het Caribbean Universities Project for Integrated Distance Education (CUPIDE). Eén van de onderdelen daarvan leidde tot een **Strategic plan for distance education at the Anton de Kom University of Suriname**.

AdeKUS gaf onlangs toestemming om het rapport ook extern te verspreiden. [U kunt het gratis downloaden](#).

2 Indiase top-adviseur geeft nieuwe trends aan

Subramanian Ramadorai, adviseur van de Indiase Minister-President, beschrijft het ict-landschap in ontwikkelingslanden in 2020. Hij ziet ontwikkelingen in gezondheidszorg, onderwijs, landbouw en milieubeheer. Wat onderwijs betreft zijn volgens hem online cursussen en internet via tv-toestellen de belangrijkste trends. Ontwikkelingslanden zullen daarbij niet alleen belangrijke consumenten van hardware, content en diensten worden, maar ook ontwikkelaars, innovators en lokale dienstenleveranciers.

Subramanian Ramadorai is adviseur van de Indiase minister-president in de National Skill Development Council. Die ontwikkelt een strategie om het tekort aan bruikbare

beroepsvaardigheden bij de Indiase bevolking terug te dringen. Daarnaast is hij vice-voorzitter van Tata Consulting Services. Hij opende onlangs in Amsterdam het 22e IFIP World Computer Congress.

Ramadorai gaf zijn visie op het ICT-landschap in ontwikkelingslanden in 2020. ICT is tot nu toe veel te weinig gebruikt voor maatschappelijke toepassingen en juist daar liggen de grote mogelijkheden voor de komende jaren. In de gezondheidszorg ziet hij DNA Sequencing en medisch afstand-consult als belangrijkste ontwikkelingen. In de landbouw zal het gaan om de empowerment van de boeren en een intelligente infrastructuur; in het milieubeheer om ict voor groene initiatieven op het gebied van meten en analyseren, het uitvoeren van allerlei

stimuleringsmaatregelen en het vervangen of herontwerpen van milieu-onvriendelijke processen.

Zie ook: artikel over MOOC in deze nieuwsbrief, artikel over localiseren in de Ecois-nieuwsbrief van juni 2012.

Onderwijs

Op onderwijsgebied ziet Ramadorai online beroepsonderwijs en internet-via-tv als de belangrijkste trends. Alleen al in India moeten tot 2020 honderden miljoenen jonge mensen de nodige vaardigheden opdoen. Hoe wil je dat voor elkaar krijgen zonder innovatief gebruik van ict?

Je ziet nu al dat sommige universiteiten gratis cursussen aanbieden. In deze "Massive Open Online Courses" (MOOC) krijg je online video-samenvattingen van de lessen, leermateriaal, huiswerkopdrachten en toetsen. Alleen direct contact met de docent en een officieel diploma ontbreken; wel krijg je een certificaat. Eerder al boden steeds meer organisaties "Open Educational Resources" (OER) aan, gratis online leermateriaal. Wanneer de studenten ver weg wonen en bekwaame docenten niet voldoende beschikbaar zijn, zijn vormen van afstandslernen ideaal. In India werden zo eerder dit jaar tegelijkertijd 8400 leerkrachten op 168 locaties door het hele land bijgeschoold. Zie ook "MOOC - massale belangstelling voor gratis online cursussen" elders in deze nieuwsbrief.

De tweede "ICT game changer" op onderwijsgebied is een goedkoop apparaatjes om internet op je tv te krijgen. TV's zijn wijdverbreid, computers niet. Dus waarom geen internet via de tv? Natuurlijk heb je dan wel thuis een internet-aansluiting nodig. Daar wordt in India ook al aan gewerkt. 250.000 dorpen krijgen een breedband-aansluiting. Ideaal voor video-intensief beroepsonderwijs in lokale talen, maar uiteraard ook voor lokale transacties tussen burgers en overheid, enz.

Cell phones zullen vooral ingezet worden voor skills training. Dat gebeurt nu al op het platteland in India en Bangladesh. Jongeren leren Engels vanuit hun lokale moedertaal via hun cell phone. In de komende jaren gaat de cell phone ook een belangrijke rol spelen bij het mobiliseren en registreren van jongeren voor bepaalde trainingsprogramma's. Het is duidelijk dat ook localiseren, d.w.z. aan de plaatselijke behoefte aanpassen, van toepassingen belangrijk zal worden.

Business

Voor honderden miljoenen mensen in ontwikkelingslanden is de mobiele telefoon niet alleen een apparaat om mee te bellen of te sms-en, maar ook een apparaat voor transacties en zaken doen.

De basis voor ict gaat steeds meer bestaan uit mobiele apparaten en applicaties, online data-opslag (cloud), mobiele breedband netwerken, sociale toepassingen en ook steeds meer "dingen" die daarop worden aangesloten.

De bewoners van ontwikkelingslanden lijken vooral de consumenten van de toekomst. Zij hebben immers behoefte aan apparatuur zoals mobiele telefoons, aan content en aan diensten / toepassingen. Ramadorai verwacht echter dat zij ook belangrijke producenten zullen worden. Zij worden de ontwikkelaars, de innovators en de leveranciers van lokale oplossingen.

3 Een 3d-printer onder uw kerstboom?

De 3d-printer voor persoonlijk gebruik lijkt een nieuwe trend te worden. Voor EUR 1050 maakt u voortaan uw eigen 3d-objecten. Iets voor onder de kerstboom? Bedenk wel dat zoals bij elke trend de verwachtingen in het begin enigszins overspannen zijn. Wilt u er zelf een bouwen?

Een 3D-printer is een apparaat waarmee uw computer 3D voorwerpen kan maken. In uw computer ontwerpt u een 3D-model of u opent een bestaand model en past dat eventueel aan. Als u dit vervolgens naar de 3D-printer stuurt gaat die aan de slag om een 3D plastic voorwerp laagje voor laagje op te bouwen. Het plastic is afkomstig uit een haspel met plastic-draad. In een soort van spuitkop wordt die verwarmd en (bijna) vloeibaar gemaakt. Het dunne plakkerige plastic draadje dat daar het resultaat van is wordt op de juiste plaats aan uw voorwerp toegevoegd en gaat stollen.

Figuur: De derde industriële revolutie (Bredd Ryder, The Economist)

Deze nieuwe ict-toepassing opent interessante perspectieven voor het onderwijs en niet alleen voor de zogenoemde STEM-vakken (science, technology, engineering, and mathematics). Denk ook aan een landkaart in reliëf, een borstbeeld(je) van historische figuren of

maquettes van beroemde gebouwen, het maken van een uniek en persoonlijk sieraad, van een ontbrekend reserve-onderdeel of simpelweg van een kopje als u er net een te kort komt? Het is fascinerend om de printer soms wel uren te zien ploeteren met een dun draadje om uiteindelijk een knappe constructie op te leveren.

Wie over een 3D-printer wilde beschikken moest die tot voor kort zelf bouwen, bij voorkeur op basis van een bouw pakket. Nu komen er ook steeds meer kant-en-klare 3D printers op de markt. In een Nederlands warenhuis was onlangs de Cube 3D te koop voor EUR 1050. Het tijdschrift C'T bracht in juli/augustus 2012 een consumententest van 7 3D printers (variërend van een bouw pakket van EUR

629 tot een compleet model van EUR 3240). Daarnaast zijn er ook al gespecialiseerde bedrijven waar je je 3D printwerk kunt laten uitvoeren (bijv. [Shapeways](#)). Sommige gaan zelfs zo ver dat je er je 3D producten meteen kunt laten verkopen en versturen. Nu er steeds meer media-aandacht voor de 3D-printers komt en ze zelfs al in warenhuizen verschijnen, lijkt een nieuwe trend geboren.

Figuur: De Cube 3D printer voor EUR 1050 incl. BTW

Zoals gebruikelijk bij nieuwe trends zijn de verwachtingen enigszins overspannen. Maar het is waar dat er intussen spectaculaire toepassingen van 3D printing bestaan. Zo produceerde het bedrijf DusArchitects een 3D printer waarbij lengte, hoogte en breedte 10 maal de normale maten hadden. Het resultaat was de "[kamermaker](#)", een printer die kleine kamers en meubels kan printen.

Een andere mooie toepassing is die van de Italiaan [Enrico Dini](#). Hij gebruikt een vorm van 3D printing om op basis van zand, zonlicht en verglazing meteen maar muurtjes te maken en (in de toekomst) huizen te printen. Ook wordt er al her en der geëxperimenteerd met organisch materiaal en huidweefsel.

Figuur: De kamermaker van © DUS Architects

Verwacht dit niet van uw Cube 3D-printer van EUR 1050. Die werkt alleen op basis van plastic van een bepaald merk dat u voor veel geld bij de leverancier kunt aanschaffen. Net als eerder bij de 2D inktjetprinters, is de printer relatief goedkoop en wordt de winst gemaakt op de cassettes met inkt, resp. plastic draad die u nodig heeft. Ook de omvang van de voorwerpen die u printen kunt blijft beperkt tot enkele centimeters. En gaat uw warenhuis u helpen als er iets mis gaat?

Voorlopig loont het zeker nog de moeite om je eigen 3D-printer zelf te bouwen. Je leert je printer door en door kennen en weet dus zelf problemen op te lossen. Je bent ook goedkoper uit met je grondstoffen, omdat je meer keuze hebt en niet tot bepaalde cassettes veroordeeld bent.

De Gartner Onderzoeksgroep signaleert dat veel technische innovaties een hype cycle doorlopen. De snel stijgende belangstelling is het gevolg van overspannen verwachtingen die niet waargemaakt worden. Na verloop van tijd zakt de interesse in tot een meer reëel niveau om vervolgens weer te groeien, maar dan veel geleidelijker. Zo zal het met 3D-printers ook wel gaan. The Economist noemt

ze al de voorboden van een derde industriële revolutie: [de digitale fabricage van individuele massa-producten](#).

Nuttige hyperlinks:

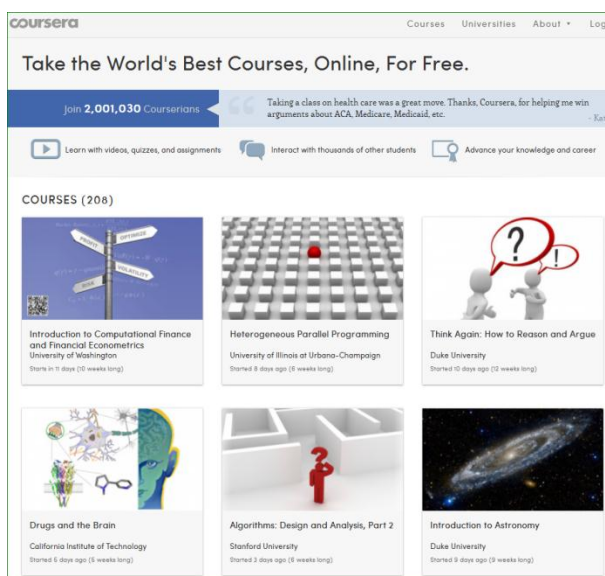
- een bespreking van de Cube 3D-printer van [Fab Lab Zuid-Limburg](#) en [Consumentenbond](#) (incl. filmpje);
- downloaden van 3D-modellen bij [Thingiverse](#);
- creëren of aanpassen van 3D modellen met de gratis en open source software [Blender](#).

Wilt u zelf een 3D printer bouwen? We zien mogelijkheden om een driedaagse cursus te organiseren. Tijdens dag 1 zet u uw eigen printer in elkaar, tijdens dag 2 leert u hoe u die moet instellen en afregelen en tijdens dag 3 leert u werken met een 3D ontwerpprogramma. De kosten hiervoor zijn ongeveer EUR 1000. Een tweede persoon (als helper/mede-cursist, geen printer) kost ongeveer EUR 150 extra. Heeft u hier belangstelling voor, stuur dan een email aan info@ecoisonline.org en we houden u op de hoogte.

4 MOOC - massale belangstelling voor gratis online cursussen

MOOC, massive online open courses, is een trend die razendsnel steeds meer instellingen voor hoger onderwijs in zijn greep krijgt. Niemand wil de boot missen, al blijven nog veel vragen onbeantwoord.

Het Amerikaanse MIT startte een aantal jaren geleden met Open Educational Resources. Dat hield in dat van een toenemend aantal cursussen alle hand-outs en andere leermaterialen open beschikbaar waren op internet, zowel voor zelfstudie als voor hergebruik in eigen lesmateriaal. Steeds meer instellingen voor hoger onderwijs volgden dit voorbeeld. Zo zette ook de Open University UK haar materiaal online op de [OpenLearn website](#). Ze zette daarnaast een [LabSpace](#) op waar je al dan niet gezamenlijk materiaal kon bewerken, aanvullen én publiceren.

Screenshot - De homepage van Coursera, een van de trendsetters op het gebied van MOOC

MOOC gaat verder. Deze massive open online courses zijn de trend van 2012. Het gaat om online cursussen die gevolgd worden door grote aantallen studenten (tienduizenden voor een enkele cursus). Er zijn geen toelatingseisen en tot nu toe zijn ze gratis. De cursussen starten op een bepaalde datum en bestaan niet alleen uit (multimediaal) leermateriaal, maar ook uit leeractiviteiten, groepswork en toetsen. Uiteraard is alles zo opgezet dat de onderwijsinstelling weinig menstijd per deelnemer kwijt is. De meeste toetsen zijn bijv.

multiple choice toetsen. Je kunt (nog) geen complete programma's volgen of een universitaire graad halen, het gaat alleen om losse vakken, resulterend in een certificaat.

Intussen zijn er al verschillende MOOC-websites op internet te vinden. [Coursera](#) is in april 2012 (!) gestart vanuit Stanford University, heeft nog geen 30 personeelsleden en toch al meer dan 2 miljoen deelnemers. Het biedt ruim 200 cursussen aan, afkomstig van een 25-tal universiteiten. Het is een "maatschappelijke onderneming" met een startkapitaal. Niet duidelijk is hoe Coursera op den duur rond wil komen, welke "deal" er met de aangesloten universiteiten bestaat en of de deelnemers op den duur toch (iets) moeten betalen. Andere bekende MOOC "platforms" zijn [edX](#) (o.a. MIT en Harvard) en [Udacity](#).

Veel onderwijsinstellingen begrijpen dat hun huidige businessmodellen verouderd zijn. Opleidingen worden steeds duurder en daarmee exclusiever, terwijl de opleidingsbehoefte vooral ook in ontwikkelingslanden gigantisch is. Zonder veel aarzelen springen universiteiten nu op de MOOC-trein. Toch zitten daar nog wel wat haken en ogen aan: heldere businessmodellen ontbreken nog, beoordelen van de prestaties van studenten is al gauw te arbeidsintensief en ook het authenticeren van de deelnemers (hoe weet je wie de toets maakt) is een issue en daarmee de waarde van de uitgegeven certificaten. Intussen concurreren de aanbieders onderling vooral op het punt van service en didactiek; bijv. lange of juist korte video's, probleemgericht of theoriegericht, enz.

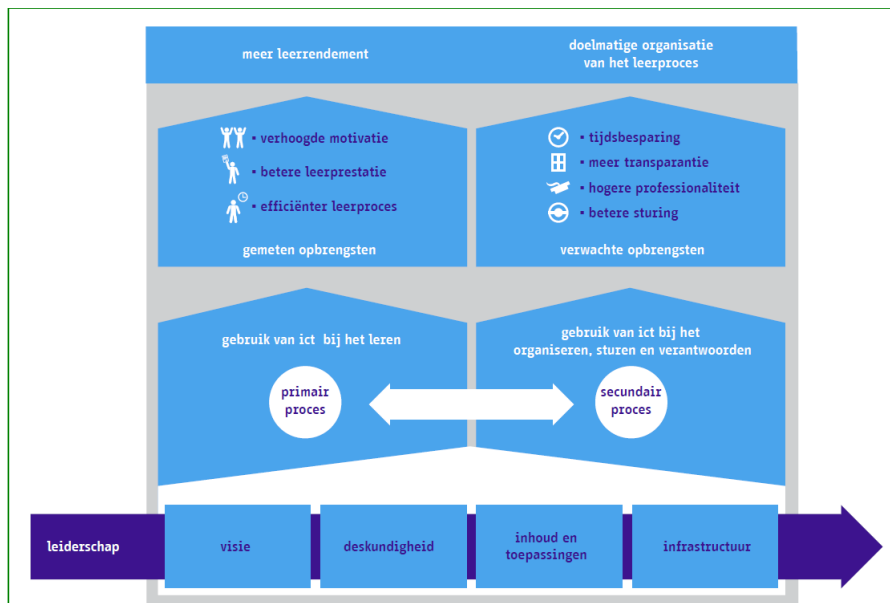
Voor onderwijsinstellingen is MOOC even schrikken: voor elk vak wat je geeft is er wel een top-universiteit te vinden die het beter doet. Gaan die er straks met alle studenten vandoor? En als je zelf meedoet als onderwijsinstelling: ben je dan niet de concurrent van je eigen programma's. Voor ontwikkelingslanden is MOOC een zegen: open toegang zonder kosten tot top-cursussen.

Zie ook: [In the year of disruptive education](#); Paul Hyman; Communications of the ACM, Vol. 55 No. 12, Pages 20-22, December 2012.

5 Achtergrond: Vier-in-balans monitor 2012 verschenen

Bij de Stichting Kennisnet is de "Vier in balans monitor 2012" verschenen. Ze biedt de laatste stand van zaken van ict en onderwijs. Deze monitor is gebaseerd op een jaarlijkse enquête onder Nederlandse PO, VO en MBO scholen, naast ander eigen onderzoek en onderzoek door derden.

Voort het tiende opeenvolgende jaar is de Vier in balans monitor van de stand van ict in het Nederlandse onderwijs uitgevoerd. In de gelijknamige publicatie presenteert de Stichting Kennisnet de resultaten van deze jaarlijkse meting bij het Nederlandse PO, VO en MBO. Dit keer is veel werk gemaakt van de visualisering van de resultaten. Tegelijk maakt Kennisnet een begin met een verbreding en verschuiving van de aandacht: bij ict in het leren gaat het meer dan voorheen om gebruik en rendement en verder krijgt voortaan ict in de organisatie van het onderwijs meer aandacht.

Infographic: Vier in balans model en rendement van ict in het onderwijs (Bron: Kennisnet, 2012)

Kennisnet is heel duidelijk over de verschillen tussen ict in het leren en ict in de onderwijsorganisatie: "Als het gaat om het leren weten we dat ict helpt bij het verhogen van de motivatie, het verbeteren van de leerprestaties en het efficiënter maken van het leerproces. Als het gaat om de organisatie van het onderwijs zijn er een aantal opbrengsten die we verwachten. Deze verwachtingen zijn onder andere gebaseerd op ontwikkelingen in andere sectoren of praktijkvoorbeelden. We gaan ervan uit dat ict kan leiden tot een betere sturing, tijdsbesparing, meer transparantie en een hogere professionaliteit van zowel de professional als de organisatie."

De kwaliteit van de leraar is nog steeds de belangrijkste factor om het succes van de leerlingen te verbeteren. De kwaliteit van hun didactisch handelen is geleidelijk aan het dalen! Met name beginnende leraren beschikken over onvoldoende basisvaardigheden (duidelijk uitleggen, creëren van taakgerichte werksfeer, actief betrekken van de leerlingen bij het onderwijs). Nog meer leerkrachten schieten te kort bij complexe vaardigheden (afstemmen van het onderwijs op de kenmerken van leerlingen, volgen en analyseren van de voortgang).

Wanneer de leraar ict op de juiste manier inzet, neemt de motivatie toe, verbeteren de leerprestaties en wordt het leerproces efficiënter. M.a.w. het leerrendement neemt toe. De bijdrage die ict levert aan de organisatie van het leren ontbrak tot nu toe in de jaarlijkse monitor. Vooralsnog verwacht Kennisnet hier tijdsbesparing, transparantie van de prestaties van leerlingen en de instelling zelf, hogere professionaliteit door inzet van ict in de nascholing van leerkrachten en dankzij de beschikbare informatie een betere sturing van school- en leerprocessen. Zie bovenstaand schema.

Ambitie - De ambitie van onderwijsmanagers kan oplopen van 1) Huidige onderwijsconcept behouden en ict hierbinnen gebruiken, via 2) Onderwijs met kleine stapjes veranderen en verbeteren tot 3) Ambitie om onderwijs ingrijpend te veranderen. Het blijkt dat één op de tien instellingen in het po, één op de vijf in het vo en één op de vier instellingen in het mbo de ambitie heeft om met ict het onderwijs ingrijpend te veranderen. De resterende instellingen zetten ict in binnen hun huidige onderwijsconcept.

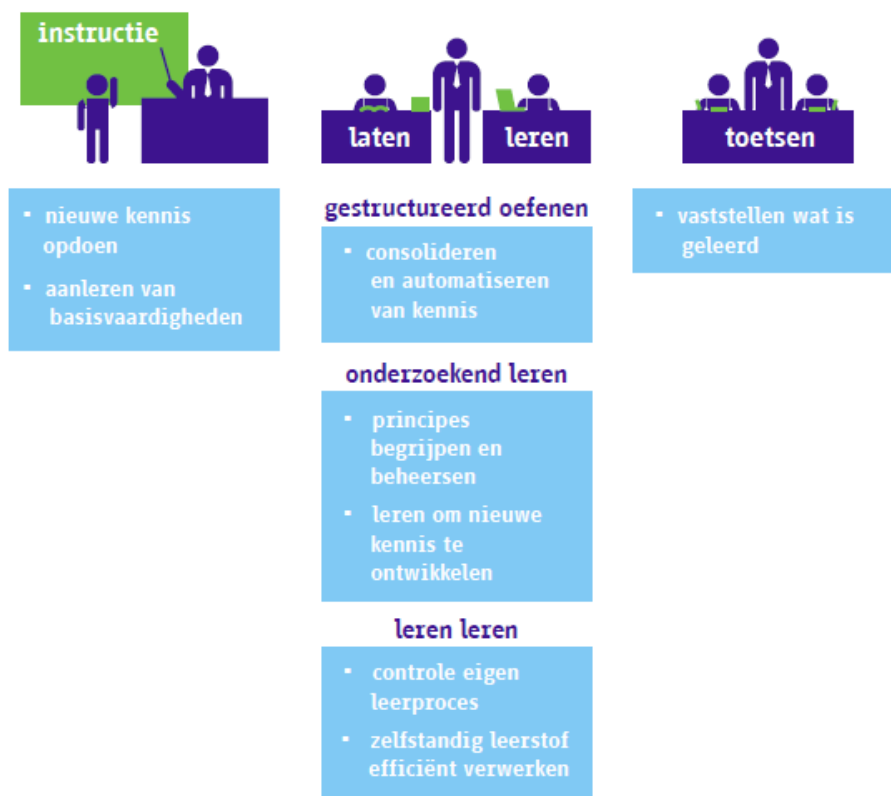
Deskundigheid - In het basisonderwijs schatten managers de ict-vaardigheden van leerkrachten veel hoger in dan in het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs. De leerkrachten zelf zijn positiever over hun eigen ict-vaardigheden dan hun managers!

Inhoud en toepassingen - De hoeveelheid digitaal lesmateriaal die wordt gebruikt lijkt te stagneren. Leerkrachten geven aan behoefte te hebben aan meer materiaal dat zij in plaats van, of aanvullend aan hun methode kunnen inzetten.

Infrastructuur - Het aantal leerlingen per computer is 4 in het VO en 5 in PO en MBO. Het aantal digitale schoolborden bedraagt 83% in het PO, 50% in het VO en 17% in het mbo. Vrijwel alle scholen hebben internet en de meeste ook wifi.

Gebruik - De meeste leerkrachten maken gebruik van computers in de klas. Niet duidelijk is de verhouding tussen presenteren (digitaal schoolbord), individueel computer binnen of buiten de les en/of thuis. Juist voor internationale vergelijkingen zou dat interessant zijn.

De Vier in balans monitor 2012 gaat verder uitgebreid in op het rendement van verschillende ict-toepassingen in het leren. Alle onderdelen uit onderstaande infographic komen daarbij aan bod met verwijzing naar achterliggend onderzoek.

*Infographic:
leeractiviteiten (Bron:
Kennisnet, 2012)*

"Wat voor vrijwel alle onderzochte ict-toepassingen geldt, is dat de leraar de belangrijkste succesfactor is. Niet de ict verhoogt het leerrendement, maar de leraar die een bepaalde toepassing goed inzet."

Het volledige rapport "[Vier in balans monitor 2012](#)" is gratis te downloaden; een [bijbehorende poster](#) vol *infographics* óók.

6 Signalement

Cell-phones in Kenya; liever beltegoed dan een maaltijd

In Afrika is heeft de komst van cell-phones het leven van arme mensen gigantisch verbeterd; al is dat moeilijk te kwantificeren. Recent onderzoek in Kenya biedt wat meer houvast.

Gemiddeld kost het gebruik van een mobiele telefoon een Keniaan USD 0,84 per week. Dat is nogal veel voor iemand die ongeveer USD 1,00 per dag verdient. Toch heeft men het er voor over, sterker nog, men laat er desnoods een maaltijd voor schieten of gaat lopen in plaats van met de bus. De telefoon is namelijk onmisbaar om afspraken te maken voor nieuw werk.

Het meeste succes heeft de M-Pesa toepassing. Met M-Pesa kun je via je cell-phone heel eenvoudig geld overmaken naar en ontvangen van andere M-Pesa abonnees; ook heel kleine bedragen. Bij de lokale telefoonkaart-verkoper kun je je tegoed desgewenst in cashgeld opnemen. In de eerste helft van 2012 is op deze manier 8,6 miljard USD van eigenaar gewisseld.

Foto: M-pesa commercial (Bron: Safaricom); zie [YouTube](#)

Voor M-Pesa is geen internet nodig; voor andere geavanceerde toepassingen wél. Waar internet via de cell-phone mogelijk is, zie je steeds meer smartphones. De telecom providers proberen klanten te lokken met gratis toegang tot educatieve sites zoals Wikipedia.

Bron: [Kenya's mobile telephones; vital for the poor](#); The Economist, 10 november 2012.

Veilig internet - the game

Het lespakket "Diploma Veilig Internet" is uitgebreid met een game. In een veilige en educatieve omgeving gaan leerlingen op een speelse manier met mediawijsheid aan de slag. Speel nu Diploma Veilig Internet - The Game en daag je leerlingen uit de juiste keuzes te maken!

[Lees meer over Diploma Veilig Internet - The Game](#)

Digitaal pesten

Figuur: Boekje over "Digitaal pesten"

Pesten is van alle tijden. Bij digitaal pesten of cyberpesten heeft het terrein zich alleen verplaatst naar internet. Veel kinderen hebben ervaring met digitaal pesten. Door het bespreekbaar te maken, kan er meer begrip ontstaan tussen pesters en kinderen die gepest worden. Uiteindelijk kun je door te praten over goed gedrag op internet zorgen dat digitaal pesten niet uit de hand loopt. Dit boekje, bedoeld voor docenten en ouders, helpt daarbij.

Het boekje "Digitaal pesten" van Digivaardig/Digiveilig is [gratis te downloaden](#). Neem ook eens een kijkje in de [bibliotheek](#) van Digivaardig/Digiveilig. Daar staan nog veel meer interessante uitgaven.

7 Personalia

Henry Ori hoogleraar Brussel/Paramaribo

VUB en AdeKUS hebben Henry Ori tot hoogleraar benoemd.

De Vrije Universiteit te Brussel en de Anton de Kom Universiteit van Suriname hebben een gemeenschappelijke leerstoel ingesteld. Henry Ori is daarop benoemd tot hoogleraar. Zijn leeropdracht is Educatie voor Duurzame Ontwikkeling.

In september 2011 promoveerde Ori aan de VUB op het proefschrift "Educational and participative perspectives on policy innovation: the development of a national sustainable tourism policy for Suriname". Bij AdeKUS is hij o.m. lid van het universiteitsbestuur.

Marco Ligtoet nieuwe directeur CPI

Ecois-teamlid Marco Ligtoet is per 1 oktober 2012 directeur van het Christelijk Pedagogisch Instituut (CPI).

Marco Ligtoet was de afgelopen twee studie jaren lid van het Ecois-team, het laatste jaar als vrijwilliger. Bij het Instituut voor de Opleiding van Leraren was hij adjunct richtingscoördinator Aardrijkskunde. In beide functies heeft hij actief geëxperimenteerd met nieuwe didactische werkvormen op basis van ict en zijn ervaringen en enthousiasme op veel mensen overgedragen. Voor Ecois was hij onder meer docent in de cursus "computergames ontwikkelen".

Ook in zijn nieuwe functie wil Marco zich actief blijven inzetten voor het verbeteren van onderwijs (en onderwijsmanagement!) met ict. Hij blijft daarbij met Ecois verbonden.